

Državni izpitni center

M 0 5 2 5 1 1 1 3 I

SECONDA SESSIONE D'ESAME

STORIA

INDICAZIONI PER LA VALUTAZIONE

Lunedì 5 settembre 2005

MATURITÀ GENERALE

Izpitna pola 1

MIROVNA GIBANJA IN ORGANIZACIJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

1. Možni odgovori so:
 - velike izgube med prebivalstvom, med vojaki in civilisti (upoštevamo tudi eno konkretno navedbo, npr.: ca. 45 milijonov na svetu; 40 milijonov v Evropi);
 - velika gmotna (materialna) škoda (opustošenje zaradi poteka front, bombardiranja mest in vasi, industrijskih središč in komunikacij, uporabe atomske bombe in druge strokovne utemeljitve – upoštevamo en argument);
 - ekonomska izčrpanost držav (zaradi velikih izdatkov za oborožitev med vojno, uničevanja in gmotne škode), veliko pomanjkanje življenjskih potrebščin;
 - etnično praznjenje celih pokrajin med vojno (okupatorjevo raznarodovanje – nasilni izgoni ljudi) in spreminjanje nacionalne sestave;
 - val beguncev in nasilni izgoni ob koncu vojne. Nemci, ki so se med vojno naselili na zasedena območja ali so že prej živeli tam, so ob koncu vojne bežali v Nemčijo (begunci) ali bili prisilno izgnani neposredno po vojni (upoštevamo tudi eno konkretno navedbo, npr.: iz Poljske, Češke, Madžarske, Jugoslavije);
 - selitve ljudi z ozemelj, ki so po vojni pripadla drugim državam, v matične države (npr.: izseljevanje Italijanov iz območij, ki so pripadla Jugoslaviji);
 - spremenjene meje (upoštevamo tudi eno konkretno navedbo, npr.: Italija je na račun Jugoslavije izgubila del pretežno s Slovenci in Hrvati poseljenega ozemlja; premik zahodne poljske meje na zahod, na Odro in Niso; SZ dobi veliko ozemlje na račun Romunije, Finske, Poljske; prenehanje obstoja baltičskih držav ...);
 - obračun s kolaboranti (maščevanje zmagovalcev, kar je marsikje še dolgo povzročalo travme) in drugi strokovno še sprejemljivi odgovori.

Upoštevamo dve vsebinsko različni in kratko označeni posledici druge svetovne vojne in ju točkujemo z 2 točkama, vsako z 1 točko. Samo naštevanje dveh ali več posledic točkujemo z 1 točko.

Skupaj **2 točki**.
2. OZN – 1 točka.
Skupaj **1 točka**.
3. Prepoved nacistične stranke; odstranitev aktivnih nacistov z vodstvenih mest v družbi (priznamo tudi zapisi uničenje nacizma; denacifikacija); prepoved vojaške obveznosti; odprava nemškega ekspanzionizma; uničenje nemške industrije, ki ni potrebna za mimodobni razvoj; odstranitev nacistične propagandne literature iz knjižnic in knjigarn ter drugi še strokovno sprejemljivi odgovori.
Upoštevamo eno navedbo in jo točkujemo z 1 točko.
Skupaj **1 točka**.
4. *Prvo vprašanje:* Sovjetska zveza (zapisa Rusija ne priznamo), Združene države Amerike, Velika Britanija (Anglija) in Francija (upoštevamo tudi zapisi pravih kratic SZ ali ZSSR, ZDA, VB, FR). Za 1 točko mora kandidat navesti vse 4 države.
Drugo vprašanje: Nemčiji so naložili plačilo vojne odškodnine – reparacije (priznamo tudi eno konkretno navedbo, npr.: največjo odškodnino dobila SZ in Poljska; ali: SZ so določili 10 milijard dolarjev odškodnine; ali: zavezniki so sklenili, da lahko SZ na račun reparacij odpelje materialne dobrine iz svoje, zahodne zaveznice pa iz svojih okupacijskih con, da se Nemčija ne bi ponovno izmuznila plačilu odškodnine ...) – 1 točka.
Skupaj **2 točki**.
5. *Prvo vprašanje:* nürnberški proces (dopuščamo eno napako v zapisu), tokijski proces.
Upoštevamo eno navedbo in jo točkujemo z 1 točko.
Drugo vprašanje: cilj je bil kaznovati glavne krivce, odgovorne za vojne zločine (upoštevamo tudi navedbo zločine proti miru in človeštvu) zato, da bi preprečili morebitni naslednji vojaški napad; napadalno vojno so takrat prvič označili za vojni zločin, da bi tako preprečili morebitni novi ekspanzionizem, in drugi strokovno še sprejemljivi odgovori. Upoštevamo eno pojasnilo in ga točkujemo z 1 točko.
Skupaj **2 točki**.

6. *Prvo vprašanje:* Sovjetska zveza (zapisa Rusija ne priznamo) in Združene države Amerike – 1 točka. Delnega odgovora ne priznamo.
Drugo vprašanje:
- bipolarna delitev sveta pomeni, da o usodi svetovnega razvoja (o svetovni politiki) odločata dve nasprotni središči (dve državi);
 - oblikovanje zahodnega bloka pod vodstvom najpomembnejše sile – ZDA, in vzhodnega bloka pod vodstvom SZ;
 - SZ in ZDA sta svoje zaveznice povezali v nasprotujoče si vojaško-politične zveze;
 - med ideološkima modeloma se je začel boj za prevlado v svetu, ki ni dopuščal vmesnih alternativ; ali: svetovna politika po letu 1945 je bila v znamenju uveljavljanja gospostva dveh blokov, ki ni bilo mirno, ampak polno spopadanj in nasprotovanj;
 - delitev sveta na bloke (dvopolarnost), ki je dobivala dodatne razsežnosti zaradi različnosti družbenih sistemov obeh blokov in zaradi njunih ideologij, ki sta se obe razglašali za edino zveličavni, ter drugi strokovno sprejemljivi odgovori, ki nakazujejo delitev sveta na dva dela.
- Upoštevamo eno pojasnilo in ga točujemo z 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
7. Pravilne obkrožitve so A, B, E. Vsako pravilno rešitev točujemo z 1 točko. Če je kandidat obkrožil en odgovor več od zahtevanih, se mu od pridobljenih točk za pravilne odgovore odšteje 1 točka. Če pa je obkrožil dva ali več odgovorov, kakor jih zahteva naloga, točujemo z 0 točkami.
Skupaj **3 točke**.
8. *Prvo vprašanje:*
vzhodne države so se bale: širjenja zahodnih vplivov (ekonomskih, idejnih, kapitalističnih); »kvarnih vplivov kapitalizma«; prebegov ljudi na Zahod; ogrožanja svojih interesov in drugi strokovno še sprejemljivi argumenti – upoštevamo eno navedbo in jo točujemo z 1 točko.
Drugo vprašanje:
varnostni sistem na meji (železni zavesi) označuje: vrsta bunkerjev, stražnih stolpov, žičnih ograj, cestnih zapor, minskih polj, priznamo tudi vsak drug strokovno sprejemljiv odgovor – upoštevamo dve navedbi o značilnosti varnostnega sistema in ju točujemo z 2 točkama.
Skupaj **3 točke**.
9. Možni odgovori so:
- oboroževalna tekma in stalno izpopolnjevanje vojaške tehnike zaradi vzpostavljanja vojaškega ravnotežja (ravnotežja strahu);
 - neprestana politična in občasno lokalna vojaška napetost (zlasti v obdobju izrazite bipolarnosti);
 - ostra spopadanja velesil, krize in lokalne vojne;
 - nenehno tekmovanje med državami z nasprotnimi družbenimi sistemi na vseh področjih;
 - oblikovanje vojaško-političnih zvez (upoštevamo tudi konkretno navedbo blokov, paktov).
- Upoštevamo tri vsebinsko različne in kratko označene značilnosti hladne vojne in jih točujemo s 3 točkami, vsako z 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
10. *Prvo vprašanje:* protestna gibanja so nastopala proti: jedrskim poskusom (zavzemajo se za njihovo omejitev); uporabi jedrskega orožja in jedrske energije; jedrskemu onesnaževanju; oboroževalni tekmi in vojnam; zavzemajo se za mir, menijo, da bo sicer svet zajela atomska vojna, v kateri ne bo zmagovalca. Upoštevamo eno navedbo in jo točujemo z 1 točko.
Drugo vprašanje: na Japonskem – 1 točka.
Skupaj **2 točki**.
11. *Prvo vprašanje:* z letalskimi prevozi (po zraku) so zahodni zavezniki dostavljali v Zahodni Berlin vse življenjske potrebščine (npr.: hrano, zdravila, kurivo in druge pošiljke, opravljali so tudi prevoze prebivalstva iz mesta) – 1 točka.
Drugo vprašanje: za ta način reševanja problemov v blokiranem mestu se je uveljavil izraz berlinski »zračni most« (letalski most, zračni most, berlinski most) – 1 točka.
Tretje vprašanje: zahodnonemške oblasti so zgradile berlinski zid zato, da bi preprečile (množičen) beg ljudi na Zahod – 1 točka.
Skupaj **3 točke**.

12. *Prvo vprašanje:* Avstrija je morala razglasiti nevtralnost – 1 točka.
Drugo vprašanje: slovenska in hrvaška narodna manjšina (delnega odgovora ne priznamo) – 1 točka.
Tretje vprašanje: pravico do lastnih organizacij in tiska; osnovne in srednje šole; uporabo materinščine kot drugega jezika v upravi; dvojezične označbe krajevnih imen in topografskih zapisov. Upoštevamo navedbo vsaj dveh vsebinsko različnih manjšinskih pravic in ju točkujemo z 1 točko.
Skupaj 3 točke.
13. *Prvo vprašanje:* STO je bilo ustanovljeno leta 1947 (upoštevamo tudi s pariško mirovno konferenco po drugi svetovni vojni) – 1 točka;
 STO je bilo ustanovljeno zato, ker je veljalo za najbolj sporno ozemlje ob jugoslovansko-italijanski meji; ker se niso mogli dogovoriti, komu naj pripade; ker je bilo v Trstu prebivalstvo pretežno italijansko, v zaledju pa slovensko; zaradi strateško-prometnega pomena (prometna žila Trst–dolina Soče–Avstrija); ker je Trst pomembno pristanišče.
 Upoštevamo eno pojasnilo in ga točkujemo z 1 točko.
Drugo vprašanje: STO kot samostojna upravna enota ni zaživel zato, ker se (zavezniki) niso mogli dogovoriti (sporazumeti) o guvernerju – 1 točka.
Tretje vprašanje: Italija je dobila cono A STO, Jugoslavija pa cono B in še delček cone A (upoštevamo tudi samo navedbo cone B) – 1 točka. Delnega odgovora ne priznamo.
Skupaj 4 točke.
14. Varovati svetovni mir – 1 točka.
 V New Yorku – 1 točka.
Skupaj 2 točki.
15. 1. *element:* članstvo držav v OZN je prostovoljno, od prvotnih petdesetih članic je danes prek 180 članic z vsega sveta. Upoštevamo vsako smiselno, strokovno sprejemljivo pojasnitev članstva v OZN in jo točkujemo z 1 točko.
 2. *element:* organi OZN so generalna skupščina, varnostni svet, sekretariat, skrbniški svet in ekonomsko-socialni svet. Za navedbo treh organov priznamo 1 točko.
 3. *element:* stalne članice VS OZN so: ZDA, Rusija, Velika Britanija, Francija in Kitajska. Navedba vseh članic da 1 točko.
 4. *element:* velike sile so imele in imajo zelo veliko vlogo v VS OZN in tako v OZN. To pravico so si zagotovile s pravico veta v VS. Priznamo vsako smiselno, strokovno pravilno pojasnitev vloge velikih sil v OZN. Za pravičen odgovor dodelimo 1 točko.
 5. *element:* pomen OZN je še danes zelo velik zaradi ohranjanja miru, reševanja sporov, varovanja človekovih pravic itd. Upoštevamo tudi utemeljeno oceno neuspešne vloge OZN. Priznamo vsako vsebinsko pravilno navedbo o pomenu OZN v sodobnem svetu in jo točkujemo z 1 točko.
Skupaj 5 točk.
16. UNESCO: organizacija OZN za izobraževanje, znanost in kulturo (dejavnost OZN za izobraževanje, odpravljanje nepismenosti, varovanje naravne in kulturne dediščine, podpiranje naravoslovnih in družboslovnih znanosti, uresničevanje svobode tiska). Priznamo vsak smiseln, vsebinsko pravilen odgovor, ki zajema dejavnosti UNESCA, in zanj dodelimo 1 točko.
 UNICEF: sklad OZN za pomoč otrokom, od 1953 pomaga otrokom v deželah v razvoju in podpira uresničevanje Konvencije o pravicah otroka. Za 1 točko mora kandidat navesti eno pravilno področje delovanja UNICEFA.
Skupaj 2 točki.
17. *Prvo vprašanje:* v korejsko vojno so ameriške enote napotili Združeni narodi, ker je bila Severna Koreja označena za agresorja, da bi ustavili napad severnih enot na Južno Korejo – 1 točka.
Drugo vprašanje: niso sodelovali pod zastavo OZN (ZDA so bile neposredno vpletene v vojno, bile so agresor v vietnamski vojni) – 1 točka.
Skupaj 2 točki.
18. Tretji svet je izraz za osvobojene bivše kolonije, večinoma iz Afrike in Azije. Upoštevamo vsako ustrezno strokovno razlago.
Skupaj 1 točka.

19. Možni odgovori so:
- dekolonizacija, osvoboditev izpod tuje kolonialne oblasti (boj proti neokolonializmu s kratko oznako tega procesa) – 1 točka;
 - mir in varnost na svetu, neuvrščeni se zavzemajo za miroljubno reševanje sporov in kriz po svetu – 1 točka;
 - ekonomsko povezovanje, neuvrščene države so si prizadevale predvsem za pomoč nerazvitim državam – 1 točka.
- Vsako pojasnjeno, vsebinsko različno načelo gibanja neuvrščenih točkujemo z 1 točko, največ s 3 točkami.
Tri naštete elemente točkujemo z 1 točko.
Skupaj **3 točke**.
20. Število afriških držav v gibanju neuvrščenih je naraščalo zaradi osvobajanja na afriški celini (dekolonizacija). Novonastale države so se pridružile gibanju zaradi sorodnih interesov. Vsako smiselno, vsebinsko pravilno pojasnitev ovrednotimo z 1 točko.
Število evropskih držav se v gibanju ni povečevalo, ker so bile v glavnem članice Nata ali pa Varšavske zveze (evropske države so bile članice blokovskih vojaških zvez). Za ta del odgovora prav tako dodelimo 1 točko.
Skupaj **2 točki**.
21. Gamal Abdel Naser – Egipt; 1 točka (priznamo tudi samo Naser).
Josip Broz Tito – Jugoslavija; 1 točka (priznamo tudi samo Tito).
Džavaharlal Nehru – Indija; 1 točka (priznamo tudi samo Nehru).
Vsaka pravilna navedba imena in države je točkovana z 1 točko.
Samo pravilne navedbe imen brez držav točkujemo z 1 točko, prav tako točkujemo z 1 točko samo pravilne navedbe držav brez navedb državnikov.
Skupaj **3 točke**.
22. Pravilne obkrožitve so A, D, E. Vsaka pravilna obkrožitev prinese 1 točko.
Kadar kandidat obkroži en element več od zahtevanega, se mu od pridobljenih točk odšteje 1 točka. Če je kandidat obkrožil dva ali več odgovorov, kakor je zahtevano, točkujemo z 0 točkami.
Skupaj **3 točke**.
23. Svoboda vere in vesti – 1 točka;
Enakopravnost narodov in pravica narodov do samoodločbe (za ta del odgovora se prizna tudi samo pravica narodov do samoodločbe) – 1 točka.
Skupaj **2 točki**.
24. Martin Luther King – 1 točka.
Skupaj **1 točka**.
25. Pravilne navedbe so A, S, S, S, A, A. Šest pravilnih navedb da 3 točke, pet ali štiri navedbe 2 točki, tri ali dve navedbi 1 točko in ena pravilna navedba 0 točk.
Skupaj **3 točke**.

Prova d'esame 2**SOLUZIONI E PUNTEGGIO DEL QUESTIONARIO LE INCURSIONI OTTOMANE, LA RIFORMA E LA CONTRORIFORMA IN ITALIA, NEI DOMINI ASBURGICI E VENETI**

Il questionario contiene 25 esercizi per un totale di 60 punti.

1. le risposte corrette sono le **A, D, E**. Per ogni risposta esatta viene assegnato 1 punto; in totale **3 punti**.
2. Le regioni slovene erano le seguenti: la Carniola, la Carinzia, la Stiria, la Contea di Gorizia, la città libera di Trieste ed il marchesato d'Istria. Per almeno quattro regioni elencate 1 punto; per tutte le regioni elencate 2 punti.
In totale **2 punti**.
3. L'unica casata a tenerle testa fu quella dei conti di Celje, 1 punto.
In totale **1 punto**.
4. I nomi dei futuri regnanti ritratti sono: Ferdinando I, Carlo V e Luigi II d'Ungheria. Per due nomi riportati correttamente 1 punto. Per tutti i nomi 2 punti.
In totale **2 punti**.
5. La soluzione è la seguente: **F, E, A, D, B, C**. Per tre abbinamenti corretti 1 punto, per quattro 2 punti, per sei abbinamenti corretti 3 punti.
In totale **3 punti**.
6. Era difficile difendersi dagli attacchi turchi a causa della loro imprevedibilità e rapidità, 1 punto; la regione più colpita fu la Carniola, 1 punto; le prime incursioni in Istria si verificarono intorno agli anni 1469 – 1471 (si accettano anche approssimazioni in eccesso o difetto di 10 anni), 1 punto. Vengono accettate anche altre risposte storicamente fondate.
In totale **3 punti**.
7. Le risposte esatte sono le seguenti: **B, D, E**. Per ogni risposta esatta viene assegnato 1 punto; in totale **3 punti**.
8. I fondi per la difesa antiturca vennero raccolti per mezzo di imposte di guerra, 1 punto; l'onere delle imposte ricadeva su tutta la popolazione, 1 punto; il confine militare si estendeva dall'Adriatico alla Drava con fortificazioni e guarnigioni militari di guardia, 1 punto; le guarnigioni stanziato lungo i confini erano composte da mercenari di diversa nazionalità e religione, fuggiaschi dalle regioni occupate dai Turchi ottomani, 1 punto; inizialmente tollerò e protesse gli uscocchi, in una seconda fase li combatté a causa delle loro continue scorrerie (solo risposte complete), 1 punto. Si ammettono anche altre risposte storicamente fondate.
In totale **5 punti**.
9. Le cause delle rivolte contadine furono le seguenti.
l'inasprimento delle imposte di guerra,
l'inasprimento delle imposte feudali,
le scorrerie turche,
la peste,
calamità naturali (terremoto),
la violazione dei diritti e obblighi consuetudinari.
Si ammettono anche risposte storicamente fondate.
Per tre cause elencate 1 punto; per quattro cause 2 punti.
In totale **2 punti**.
10. La soluzione è la seguente: **B, D, A, C**. Per due risposte esatte 1 punto. Per quattro risposte esatte 2 punti.
In totale **2 punti**.
11. Le risposte esatte sono: **B, C**. Per ogni risposta esatta 1 punto.
In totale **2 punti**.

12. Le decisioni organizzative del Concilio furono: ribadito l'obbligo del celibato ecclesiastico, l'obbligo per i vescovi ed i preti di risiedere nella circoscrizione loro affidata, l'obbligo della visita pastorale nella propria diocesi, la rinuncia al cumulo di benefici, l'istituzione dei seminari presso le diocesi, l'uso del latino nelle cerimonie religiose. Per due decisioni elencate 1 punto; per tre 2 punti.
In totale **2 punti**.
13. La soluzione è la seguente: **C, D, A, B**. Per due risposte esatte 1 punto. Per quattro risposte esatte 2 punti. In totale **2 punti**.
14. Il nome completo del fondatore è Ignazio di Loyola, 1 punto; nei collegi venivano accolti solo giovani provenienti dalle classi dirigenti, 1 punto;. Vengono ammesse pure altre risposte storicamente valide.
In totale **2 punti**.
15. Alla matematica, 1 punto.
In totale **1 punto**.
16. Le risposte esatte sono: **A, C, D**. Per ogni risposta esatta viene assegnato 1 punto;
in totale **3 punti**.
17. Il Vergerio fa riferimento all'eresia protestante, 1 punto; essa proviene dalla città di Trieste, 1 punto; egli teme che si diffonda in Istria e quindi in Italia, 1 punto.
In totale **3 punti**.
18. Si assegna 1 punto per due tra le seguenti trasgressioni che portavano alla condanna per eresia: trascurare la confessione e le cerimonie ecclesiastiche, non assistere alla messa, mangiare carne nei giorni vietati, inosservanza del digiuno, bestemmiare, opporsi all'autorità dei parroci, possedere e leggere libri proibiti ecc.; si assegna 1 punto se il candidato indica l'esistenza di pene corporali e pene spirituali; per la descrizione o la spiegazione delle pene corporali e spirituali si assegna 1 punto. Non vengono valutate le risposte parziali. Vengono ammesse pure altre risposte storicamente valide.
In totale **3 punti**.
19. Le autorità religiose reagirono inquisendo il Vergerio, 1 punto; il Vergerio scelse la via dell'esilio, oppure fuggì in Germania, 1 punto.
In totale **2 punti**.
20. Si trattava di Pietro Bonomo, 1 punto; si assegna 1 punto se elenca uno dei seguenti motivi: Bonomo aiutò Trubar con benefici ecclesiastici, lo accolse a Trieste dopo il bando imperiale. Vengono ammesse pure altre risposte storicamente valide.
In totale **2 punti**.
21. Il libro venne pubblicato in Germania, a Tübingen, 1 punto; nel 1550, 1 punto; l'importanza storica risiede nel fatto che con Trubar lo sloveno assume per la prima volta la dignità di lingua oppure rappresenta l'inizio di una serie di iniziative nell'ambito della pubblicistica in lingua slovena in vari campi. Si ammettono anche altre affermazioni storicamente valide, 1 punto; i caratteri usati furono quelli glagolitici, 1 punto.
In totale **4 punti**.
22. Si assegna 1 punto se il candidato elenca almeno due dei seguenti gruppi di persone: studenti, commercianti, soldati e minatori. Vengono ammesse pure altre risposte storicamente valide.
In totale **1 punto**.
23. La soluzione: **F, D, A, B, C, E**. Per tre risposte esatte 1 punto, per quattro 2 punti, per sei 3 punti.
In totale **3 punti**.

24. Si assegnano 2 punti per l'enunciazione di due disposizioni tra le seguenti:
- diritto dei sudditi di optare liberamente per il cattolicesimo o per il protestantesimo,
 - obbligo dei sudditi di seguire la religione dei propri sovrani,
 - i beni ecclesiastici secolarizzati prima del 1552 non dovranno essere rivendicati dalla Chiesa cattolica.
- Sono ammesse pure altre risposte storicamente valide.
In totale **2 punti**.
25. Le risposte esatte sono la **A** e la **C**. Per ogni risposta esatta 1 punto.
In totale **2 punti**.